

El hombre del tren

L'homme du train, Patrice Leconte, 2002

L'entrecruament vital entre un fugitiu lladre de bancs i un mestre de províncies.

Irregularitat d'una carrera

Patrice Leconte és ja un dels directors més prolífics i versàtils del cinema francès, i de tots els cinemes, encara que la seva obra és molt irregular. El seu gran èxit i al mateix temps la seva millor obra, conceptes que no sempre van lligats, arribà amb el rodatge de *El marit de la perruquera* (*Le Mari de la Coiffeuse*, 1990), que interpretava Jean Rochefort, a qui tornarem a veure ara en *L'homme du train* amb el nom de Manesquier, interpretació que li va donar el premi del públic al millor actor en el Festival de Venècia; culminació de la seva carrera d'actor ja consagrat. Després d'aquella pel·lícula, Leconte fa intents per repetir èxit, però no aconsegueix arribar al mateix nivell de qualitat, tot i que en aquest *L'homme du train* s'acosta a l'arrodoniment. Un altre intent per acomplir unes grans expectatives va ser *La Veuve de Saint Pierre* (2000), amb Juliette Binoche i Emir Kusturica com a protagonistes, i que vam poder gaudir en aquesta sala ja fa algun temps. Per cert, que *La Veuve* es tradueix com a vídua, però també s'anomenava així a la guillotina (perquè deixava moltes vídues) i aquest matís, desgraciadament com tants d'altres, es perd en la traducció. Potser el motiu per explicar aquesta irregularitat en l'obra de Patrice Leconte el podem trobar precisament en el fet que hagi fet tantes pel·lícules, cosa que l'apropa més a l'ofici que a l'art.

L'home

La història comença en un tren, o més ben dit, és el tren qui porta la història. Una tarda, a una petita ciutat de províncies, arriba un estrany. Es tracta de Milan, un lladre de bancs interpretat pel veterà actor i conegut cantant francès Johnny Hallyday (és llarga la llista de músics que han acabat interpretant papers al cinema). Aviat coincidirà amb un altre home de més edat, un mestre d'escola anomenat Manesquier, com ja hem apuntat, interpretat per Jean Rochefort. Entre tots dos s'iniciarà llavors una curiosa i divertida amistat. Milan és un jove escèptic, un home d'acció que sembla estar ja de tornada de tot. Per la seva banda, Manesquier és més aviat un home contemplatiu, passiu, resignat a la seva insignificant vida aburgesa de província. Tot i les seves diferències, ambdós personatges s'entendran molt bé ja que l'un se sent identificat amb l'altre. L'un projecta el seus desigs, allò que no és però voldria ser, sobre l'altre. El jove, ple de tedi, va en busca d'una vida tranquil·la, assossegada (el tren és un símbol de fugida), mentre que l'ancià, ple de sàvia ingenuïtat, es mostra ansiós per desenvolupar els seus somnis d'adolescent.

La interpretació d'aquests dos personatges (un cara a cara d'actors de gran altura; mestre i deixeble) és potser allò més aconseguit, ajudats, és

clar, per uns diàlegs molt dinàmics que aprofundeixen en la psicologia de l'ésser humà amb una naturalitat i una comicitat molt característica de Patrice Leconte. Perquè aquest film, tot i la seva seriositat, no deixa de ser una comèdia.

En una entrevista, Leconte explica que «quan un treballa amb grans actors com Johnny Halliday i Jean Rochefort, i quan, a més, escrius una pel·lícula especialment per a ells, està clar que et beneficies de la seva pròpia imatge. I també guanyes temps. Quan al començament veus a Johnny Halliday baixant les escales del tren amb aquella fila que fa i amb aquella maleta, no és necessari donar excessiva informació al públic sobre Milan. Immediatament saps coses sobre ell només mirar-lo».

Potser aquesta audàcia va portar el director francès a rebre el premi del públic a la millor pel·lícula al mateix Festival de Venècia en què va rebre un guardó Jean Rochefort.

Del tren

Quan Milan baixa del tren impregna ja la resta del film d'un to de western que s'anirà accentuant a mesura que avança la pel·lícula amb la presència d'aquest foraster a la ciutat. Aquesta referència al western involuntari de Leconte, tan insistent en la crítica, és sens dubte interessant, però em semblaria més adient centrar la qüestió en la imatge del tren, que per alguna cosa

està ja al títol (m'agrada insistir en el fet que els títols, al bon cinema, són indispensables, per això mai he entès els aberrants canvis de títol en les traduccions d'algunes pel·lícules).

El tren és ja tot un símbol en la nostra societat (també el western va cantar les peripècies per construir el ferrocarril, el cavall de ferro) i com a conseqüència d'això, en el cinema. Guillaume Apollinaire deia a inicis del segle XX: «Pensa que els trens aviat passaran de moda». Res més lluny de la realitat que aquesta proclama futurista. El tren no pot passar de moda, perquè és com l'home, com la vida. No té marxa enrera. També va sempre lligat al destí (una arribada; un comiat; la presència d'un foraster; la fugida precipitada...), on prenen també importància les estacions, les andanes; punts de trobada i font d'anècdotes; conjunció de mons i de cultures... sempre més efectiu que un aeroport, massa de plàstic i amb menys gent que s'ho permeti (per tant menys variació i només per grans distàncies). El tren és potser la metàfora més natural dins del nostre món de progrés. També potser perquè el ferro encara predomina i el ferro, que arrela en la terra, floreix, es fa ferralla, en una decadència molt afí a la humana.

El tren s'assembla també al cinema; el moviment estàtic, veure passar un a un tots els fotogrames d'un paisatge que no és només extern, sinó que et porta també cap a l'interior. La llista de la utilització del tren al cinema és llarga (veure per exemple *El ferrocarril en el cine* de l'escriptor Romà Gubern). I és que el tren cobreix gairebé totes les facetes de la vida a petita escala, tot i que quatre eixelebrats es volen capficar a ensenyar-nos que també el tren pot ser un escenari de la mort més horrible.

A les víctimes de Madrid dedico aquesta fitxa d'una pel·lícula que s'aboca a la vida.

Fitxa tècnica

Equip tècnic

Director: Patrice Leconte

Guió: Claude Klotz

Fotografia: Jean-Marie Drejou

Música: Pascal Estève

Muntatge: Joëlle Hache

Vestuari: Annie Périer

Producció: Philippe Carcassonne

Nacionalitat: França

Durada: 90 minuts

Equip actors

Jean Rochefort: Manesquier

Johnny Hallyday: Milan

Jean-François Stevenin: Luigi

Charlie Nelson: Max

Pascal Parmentier: Sadko

Isabelle Petit-Jacques: Viviane

Édith Scob: Germana de Manesquier

Maurice Chevit: Perruquer

Véronique Kapoian: Fornera

Jean-Jacques Cornillon: Director del banc

Filmografia

2004
Confidences Trop Intimes

2002

Rue des Plaisirs

2002
L'Homme du Train

2001
Felix et Lola

2000
La Veuve de Saint-Pierre

1999
La fille sur le pont

1998
Une Chance sur Deux

1996
Ridicule

1996
Les Grands Ducs

1995
Lumière et Compagnie

1994
Le Parfum d'Yvonne

1993
Tango

1991
Contre L'Oubli

1990
Le Mari de la Coiffeuse

1989
Monsieur Hire

1987
Tandem

1985
Moi Vouloir Toi

1985
Les Spécialistes

1983
Circulez Y'a Rien a Voir

1981
Viens Chez Moi, J'habite Chez une Copine

1981
Ma Femme S'Appelle Reviens

1979
Les Bronzés Font du Ski

1978
Les Bronzés

1975
Les Vécés étaient fermés de l'intérieur